

Зміст

Подяки

5

Передмова

6

Розділ 1

Як мотивувати дітей?

13

Розділ 2

Як розвинути завзятість у століття моментальних результатів

44

Розділ 3

*Надто дорослий, щоб бігати до мами і тата:
коли варто втрутитися, а коли — відступити вбік*

64

Розділ 4

Дорослішати і брати на себе відповідальність

83

Розділ 5

*Як отримати максимальну користь
від батьківських зборів і дня відкритих дверей*

108

Розділ 6

*Домашні роботи і додаткові заняття старшокласників:
чи варто вам брати в цьому участь?*

134

Розділ 7

*Наскільки корисне поглиблене вивчення предметів
і яким дітям варто обирати поглиблені курси*

161

Розділ 8

Коледж — не для всіх. Чи потрібний він вашій дитині?

181

Розділ 9

*Небезпеки зніженості. Допоможіть дітям
знайти здорову самоповагу*

202

Розділ 10

*Як пояснити підліткам, що їхній зовнішній вигляд
і манера розмови мають значення*

217

Розділ 11

*Як зробити дитину організованою.
Міцний фундамент для життєвого успіху*

234

Розділ 12

Як підготувати підлітків до дорослого життя

252

Висновки

Ми можемо зробити лише те, що в наших силах

275

Подяки

Хочу подякувати тисячам підлітків, яких я вивчила за час моєї довгої роботи в школі. Я викладала їм класичну літературу і пояснювала структуру речень, а вони вчили мене сміху, завзятості, терпінню. І тому, як важливо ставити себе на місце іншої людини, перш ніж пред'являти їй свої вимоги і судження.

Я вдячна своїй родині — центру мого буття і джерелу моїх батьківських осяянь. Джефф, за яким я заміжня вже двадцять шість років, батько моїх дітей, завжди був прикладом терпимості і поважав індивідуальність наших дітей, Рейчел і Джонатана. Син і дочка вселяють у мене неймовірну гордість і постійно підтримують мене. Вони дали безцінний матеріал для цієї книги, за що я дуже їм вдячна.

Дякую всім, хто брав участь у підготовці цієї книги. У тому числі моєму агенту Широчіні Биковські, редакторові Еллен Кадін і всім технічним працівникам видавництва АМАСОМ Books. Дякую моїм друзям, що переконали мене «розповісти те, що має бути розказане» і виконати мою мрію про створення цієї книги. Те, що ви є в моєму житті, — безцінне.

Нарешті, дякую моїм власним мамі і батьку — Грейс і Джиму — за те, що завжди були для мене зразком прекрасних батьків. У мене були кращі в світі вчителі, і я завжди буду пам'ятати їхні уроки.

ПЕРЕДМОВА

Звичайно в перший день занять я розповідаю учням історію, що пояснює, чому я люблю підлітків. Так, це так: я люблю підлітків. Розумію, що виглядаю білою вороною, але це мене не лякає. Я знаю, як важко буває зрозуміти підлітків, і співчуваю всім, хто намагається це зробити. Визнаю, що з ними іноді дуже важко працювати, знаю все про їхні перепади настрою і непередбачену поведінку. А вже принципи, за якими вони приймають рішення, взагалі не піддаються логічному поясненню. Але давайте я все-таки розповім свою історію: може, вона пояснить, чому я так тепло ставлюся до цих незрозумілих підлітків...

Коли я знайомлюся з людьми, вони звичайно запитують:

— Ким ви працюєте?

— Вчителем, — радісно відповідаю я.

Обличчя людей при цьому світлішають, багато хто схвально кивають.

— Це чудово! — кажуть вони, розпливаючись у посмішці. — У яких класах?

А тепер найцікавіше. Я знаю, що буде далі. Для мене це давно стало грою: я просто стежу, через який час після моєї відповіді поведінка людей зміниться.

— Викладаю в старших класах, — кажу я і починаю рахувати.

Проходить кілька секунд, і от реакція: обличчя хмурніють, посмішки змінюються співчутливими поглядами,

мої співрозмовники погойдують головою: «О, господи, як ви з цим справляєтеся?», «Ви жартуєте? Чому?» чи навіть просто: «От це так, співчуваю». А підтекст такий: *«Невже хтось готовий займатися цим добровільно?»*

Нагадую, що все це я розповідаю учням у перший день занять, і в цей момент мені гарантована їхня пильна увага. «Що вона має на увазі? До чого це? — думають вони. — Невже вона хоче сказати, що всі навколо вважають нас якимись чудовиськами?»

Я роблю паузу, а потім пояснюю:

— Сумно, але факт: здебільшого люди вас не розуміють. Вони не знають, яке благоговіння — так, саме благоговіння — відчуваєш у вашій присутності. Коли я намагаюся пояснити свої відчуття, то звичайно кажу про дитину, що переступила однією ногою невидиму рису, і за цією рисою — дорослість. Саме від підлітків, таких як ви, мені доводилося чути найглибші і найпроникливіші в моєму житті висловлювання. Я бачила, як ви вивертаєте кишені, щоб незнайомиць міг купити своїм дітям іграшку до Різдва. Я бачила, як ви стоїте в черзі здавати донорську кров, як допомагаєте комусь зібрати речі, що раптом випали із шафки на підлогу. Іноді я бувала зовсім ошелешена думками, якими ви поділяєтеся, — тому що вони були мудріші за все, що мені доводилося чути від дорослих.

Однією ногою ви в дорослому житті, але іншою ще міцно стоїте по інший бік тієї риски, у дитинстві. Не проходить і дня, щоб ви не розсмішили мене якою-небудь дурістю чи безглуздістю, словом чи справою. Ви повні життя, неприборкані (хоча б у власній уяві) і безпосередні, як діти. Ви здатні все сприймати з радісним здивуван-

ням. Коротше кажучи, ви неймовірно унікальні, і я обожаю проводити з вами час кожний божий день.

Я розумію, що таке ставлення до підлітків нетипове. Але, може бути, саме тому мені вдалося пропрацювати вчителем стільки років і все ще любити свою роботу, у той час як багато вчителів, фігурально висловлюючись, розбігаються зі шкіл, як таргани. І ви, і багато батьків по усьому світі просто не в змозі зрозуміти підлітків, хоча дуже намагаєтеся.

Ви взяли в руки цю книгу, тому що у ваших стосунках з дітьми є щось, що спантеличує вас, не дає спати вночі, зводить з розуму. Ви не самотні. Те, що я бачила і чула на незліченних зустрічах з батьками, доводить: підлітки — загадка майже для всіх, включаючи і їх самих. Батьки усього світу дуже схожі один на одного і схожі на вас: вони чекають відповідей, що не просто полегшать їхнє життя, але і допоможуть їхнім дітям вирости успішними людьми. Вони хочуть, щоб життя вдома стало спокійнішим, щоб повсякденні справи відбувалися без напруги, а їхні відносини з дітьми стали більш близькими, здоровими і... поважними, чи що. Повірте мені: ви в гарній компанії і звернулися за правильною адресою.

Як я стала фахівцем з підлітків? Я працюю вчителем старших класів сімнадцять років. Це значить, що через мій кабінет пройшли тисячі підлітків, кожен зі своїми особливостями й амбіціями. За тисячами інших підлітків мені в різний час доводилося спостерігати, мотивувати чи консультувати. Якщо ви зіштовхуєтеся з підлітками тільки вдома, то я зіштовхуюся із дуже різними хлопцями, вихованими дуже різними батьками, — і в них дуже різні погляди на життя і уявлення про світ. Я бачу, як з одних